

SHOFTIM - JUDGES

Ehud ben Geira

Source Materials
Rabbi Efrem Goldberg
reg@brsonline.org

¹ An emissary* of HASHEM went up from Gilgal to Bochim. He said, "I brought you up from Egypt and I brought you to the land that I swore to your forefathers. And I said, 'I shall never annul My covenant with you, ² but you shall not seal a covenant with the inhabitants of this land; you shall break apart their altars.' But you did not hearken to My voice! What is this that you have done?" ³ So I also said, 'I shall not chase them out before you, and they will be unto you [as thorns in your] sides, * and their gods will be a trap for you.'"

⁴ It happened that when the emissary of HASHEM spoke these words to all the Children of Israel, the people raised their voices and wept. ⁵ They named that place Bochim [Crying], and they brought offerings there to HASHEM.

⁶ Joshua had sent the people away* and the Children of Israel had gone, every man to his heritage, to possess the land. ⁷ The people served HASHEM all the days of Joshua and all the (days of the elders) who outlived Joshua, who had seen all the great work of HASHEM, which He had done for Israel.*

⁸ Joshua son of Nun, the servant of HASHEM, died at the age of a hundred and ten years. ⁹ They buried him within the borders of his heritage, in Timnath-heres in Mount Ephraim, north of Mount Gaash. ¹⁰ That entire generation, as well, was gathered in to its forefathers. A new generation arose after them that did not know HASHEM, nor the deeds that He had performed for Israel.

¹¹ The Children of Israel would do what was evil in the eyes of HASHEM, and would worship the Baalim. * ¹² They would forsake HASHEM, the God of their forefathers, Who took them out of the land of Egypt, and follow the gods of others, from among the gods of the peoples that were around them; they would prostrate themselves to them and anger HASHEM. ¹³ They would forsake HASHEM and worship the Baal and the Ashtaroth.

¹⁴ Then the wrath of HASHEM against Israel and He would deliver them into the hands of plunderers and they would plunder them, and He would deliver them into the hands of their enemies all around, so that they could no longer stand before their enemies. ¹⁵ Wherever they would go out [in battle], the hand of HASHEM would be upon them for evil — as HASHEM had spoken and as HASHEM had sworn to them — and they would be very distressed.

¹⁶ Then HASHEM would set up judges who would save them from the hand of their plunderers. ¹⁷ But they would not hearken to their judges either, for they would stray after the gods of others and prostrate themselves to them. They would turn away quickly from the path that their forefathers had traveled, to hearken to the commandments of HASHEM; they did not do so. *

¹⁸ When HASHEM would set up judges for them, HASHEM would be with the judge and he would save them from the hand of their enemies all the days of the judge, for HASHEM would have relented because of their outcry before those who oppressed them and who crushed them.

¹⁹ But then it would happen that upon the death of the judge they would turn back and be even more corrupt than their forefathers, to follow the gods of others, to worship them, and to prostrate themselves before them. They would not omit any of their misdeeds or their stubborn way. ²⁰ So the wrath of HASHEM would flare against Israel and He would say, "Because this nation has violated My covenant that I commanded their forefathers and they did not hearken to My voice, ²¹ I, too, shall no longer drive away any man from before them, from among the nations that Joshua left when he died, ²² in order to test Israel through them: Are they observing the way of HASHEM, to follow them as their forefathers observed, or not?"*

²³ So HASHEM let those nations remain, without driving them out quickly, and He did not deliver them into Joshua's hand.

וַיֹּאמֶר אֵלֶיָּה אֲתָנִים
מִמְצֹרִים וְאָבִיָּא אֲתָכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתֵּיכֶם וְאָמַרְתִּי
לְאֶפְרַיִם בְּרִיתִי אֲתָכֶם לְעוֹלָם: וְאַתֶּם לֹא תִכְרְתוּ בְרִית לְיֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
הַזֹּאת מִבְּחֹוֹתֵיהֶם תִּתְצֹן וְלֹא-שָׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי מִהַ זֹאת עֲשִׂיתֶם: וְגַם
אָמַרְתִּי לֹא אֶגְרֹשׁ אֹתָם מִפְּנֵיכֶם הֵיזֵי לָכֶם לְצַדִּים וְאֵלֵי-הַיְהוּדִים יִהְיוּ לָכֶם
לְמוֹקֵשׁ: וְהֵיזֵי כְדָפַר מִלֶּאנֹךְ יִהְיוּ אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל
וְיִשְׂאֲלוּ וַיִּשְׂאוּ הָעָם אֶת-קוֹלָם וַיִּכְבְּדוּ: וַיִּקְרְאוּ שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בְּנֵי-בוֹחִים
וַיִּבְרְחוּ-שָׁם לַיהוָה: וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת-הָעָם וְיָלְטוּ
בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִישׁ לְנַחְלֹתוֹ לְרִשֵׁת אֶת-הָאָרֶץ: וַיַּעֲבְדוּ הָעָם אֶת-יְהוָה
כָּל-יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכָל-יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הָאָרִיכוּ יָמֵם אַחֲרָיו
וְהַיְשׁוּעַ אֲשֶׁר רָאוּ אֶת כָּל-מַעֲשֵׂה יְהוָה הַגְּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל

וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֹון עַבְדַּי יְהוָה בֶּן-מֵאָה וְעֶשְׂרֵת שָׁנָיִם: וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ
בְּבִגְדוֹ בְּנַחְלֹתוֹ בְּתִמְנַת-חֶרֶס בְּדָר אֶפְרַיִם מִצְפּוֹן לְהַר גֵּעִשׁ: וְגַם כָּל-
הַדּוֹר הַהוּא נֹאסְפוּ אֶל-אַבֹּתָיו וַיִּקְּם דֹּר אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ
אֶת-יְהוָה וְגַם אֶת-הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: וַיַּעֲבֹדוּ
בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיַּעֲבְדוּ אֶת-הַבְּעֻלִים: וַיַּעֲזְבוּ אֶת-
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם הַמְצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּלְכְּ אַחֲרָיו אֱלֹהִים
אֲחֵרִים מֵאֵלֵהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וַיִּכְעֶסוּ אֶת-
יְהוָה: וַיַּעֲזְבוּ אֶת-יְהוָה וַיַּעֲבְדוּ לְבַעַל וְלַעֲשָׂתוֹת: וַיַּחֲרֹ-אֵף יְהוָה
בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנֵם בְּיַד שָׂטָיִם וַיִּשְׁפֹּסוּ אוֹתָם וַיִּמְכְּרוּם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם מִסְבִּיב
וְלֹא יָכִילוּ עוֹד לַעֲמֹד לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם: בְּכָל אֲשֶׁר יֵצְאוּ יַד-יְהוָה הַיְהוּדָה
בָּם לְרַעַה בְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וְכֹאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם וַיַּצַּר לָהֶם מְאֹד:
וַיִּקְּם יְהוָה שְׁפָטִים וַיִּשְׁעִיעֵם מִיַּד שָׂטָיִם: וְגַם אֶל-שְׁפָטֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ
כִּי זָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם סָדוּ מִדֶּר מִן-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
הִלְכוּ אֲבוֹתָם לְשִׁמְעַ מַצּוֹת-יְהוָה לֹא עָשׂוּ כֵן: וְכִי-הִקְיָם יְהוָה לָהֶם
שְׁפָטִים וְהָיָה יְהוָה עִם-הַשְּׁפָטִים וַיִּשְׁעֵם מִיַּד אוֹיְבֵיהֶם כָּל יְמֵי הַשּׁוֹפֵט
כִּי יִנָּחֶם יְהוָה מִצְּאֻקָתָם מִפְּנֵי לַחֲצִיתָם וְהִקְיָם: וְהָיָה בְּמֹת הַשּׁוֹפֵט
יָשׁוּבוּ וַהֲשִׁיתוּ מֵאֲבוֹתָם לְלַכַּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעַבְדָּם
וְלַהֲשִׁתַּחֲוֹת לָהֶם לֹא הִפִּילוּ מִמַּעַלְלֵיהֶם וּמִדְּרָכָם הַקָּשָׁה: וַיַּחֲרֹ-אֵף
יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יְעֹן אֲשֶׁר עָבְדוּ הַגּוֹי הַזֶּה אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי
אֶת-אֲבוֹתָם וְלֹא שָׁמְעוּ לְקוֹלִי: גַּם-אַנִּי לֹא אוֹסִיף לְהוֹרִישׁ אִישׁ
מִפְּנֵיהֶם מִן-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-עָבַד יְהוֹשֻׁעַ וְהָמָת: לְמַעַן נִסּוּת בָּם אֶת-יִשְׂרָאֵל
הַשְּׂמֵרִים הֵם אֶת-דֶּרֶךְ יְהוָה לְלַכַּת בָּם כְּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֲבוֹתָם אִם-לֹא:
וַיִּצַח יְהוָה אֶת-הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְבִלְתִּי הוֹרִישָׁם מִקֶּדֶר וְלֹא נִתְּנָם בְּיַד
יְהוֹשֻׁעַ:

AVODAH ZARAH (25a) (2) אבודא זרה (כה.)

ינחמני אמר זה ספר שופטים ואמאי קרו ליה ספר הישר דכתיב כימים הרם
 אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה

R. Samuel b. Nahmani said:

It is the Book of Judges, which is here called the Book of Jashar, because it contains the verse, *In those days there was no King in Israel; every man did that which was Jashar* ['right'] in his own eyes.¹⁰ And where

RASHI (3) רש"י (ינסקל)

ישראל שלש מאות ותשעים שנה משנכנסו לארץ עד שגלו ממנו עשרת השבטים ואתה מוצא מהם
 מפורשים מאתים וארבעים ושלוש משמלך ירבעם עד שגלה הושע בן אלה ובימי שפוט השופטים ק"א
 שנים והשאר סתומים אלו הש"ך שנים שמנלתי בחשבונות רבי יוסף ריש מתיבתא שחטאו י' שבטים
 מימות יהושע עד שהגלה סנחריב משומרון חשבון זימי השופטים ח' שנים ביד כושן י"ח ביד עגלון י"ג

ביד סימרי ז' ביד מדין י"ח ביד בני עמון מ'
 ביד פלשתים הרי קי"א מן מיכה עד שנשבה
 הארון בימי עלי מ' הרי קנ"א חשבון לירבעם בן
 נבט כ"ב נדב בנו ב' בעשא כ"ד אלה בנו ב'
 עמרי י"ב אחאב כ"ב אחזיהו בנו ב' ויהורם אחיו
 י"ב ויהוא כ"ח יהואחז י"ן יהואש בנו י"ן
 וירבעם בנו מ"א הרי ש"ן שנה ומנחם בן גדי ז'
 פקחיהו בנו ב' ופקח בן רמליהו כ' והושע בן
 אלה ט' שנים הרי שצ"א ושנה אחרונה להושע
 אינה מן המנין לפי שבשנת ט' להושע נלכדה
 שומרון ולא היה חשבון המלכות להושע אלא ח'
 שנים הרי שצ"ט שני' ומ' שנים שחטאו מלכי
 יהודה אחר גלות סנחריב עד שנאמרה פרשה זו
 ליחזקאל מפורשים למטה ולא הוצרכתי לפרשם

BAVA BASRA 14a (4) בבא בבא (יז.)

The Baraisa now gives the authorship of the books of Scripture:
 משה כתב ספרו ופרשת כלעם ואיוב - WHO WROTE THEM? - וימי כהן
 - MOSES WROTE HIS BOOK [the Pentateuch], THE PASSAGE OF
 BILAM,^[32] AND the Book of JOB. והושע כתב ספרו ושמונה פסוקים
 - JOSHUA WROTE HIS BOOK AND THE last EIGHT VERSES
 OF THE PENTATEUCH, which describe events that took place after
 Moses' death. שמואל כתב ספרו ושופטים ורות) - SAMUEL WROTE
 HIS BOOK, AND the Books of JUDGES AND RUTH.^[33] דוד כתב ספר
 - DAVID WROTE THE BOOK OF PSALMS
 IN COLLABORATION WITH TEN ELDERS:^[34] על ידו אדם הראשון
 - WITH ADAM, THE FIRST MAN, who contributed to psalm 100

PIRKEI AVOS (5) ספרי אלמא (ל:ל')

א] משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים, ונביאים מסרה לאנשי כנסת הגדולה. הם אמרו שלשה דברים: הוו מתונים בדין, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סג לתורה.

[1] Moses received the Torah from Sinai and transmitted it to Joshua; Joshua to the Elders, the Elders to the Prophets; and the Prophets transmitted it to The Men of the Great Assembly. They [the Men of the Great Assembly] said three things: Be deliberate in judgment; develop many disciples; and make a fence for the Torah.

AVOS O' REBBE NASSOW (6) אלמא ד' נ' מ

3. Joshua received [the Torah] from Moses, as it is stated, And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.¹⁴

The elders received it from Joshua, as it is stated, And the people served the Lord all the days of Joshua, and all the days of the elders that outlived Joshua, who had seen all the great work of the Lord, that He had wrought for Israel.¹⁵

The Judges received it from the elders,¹⁶ as it is stated, And it came to pass in the days when the judges judged.¹⁷

The prophets received it from the Judges, as it is stated, I have sent unto you all My servants the prophets, sending them daily betimes and often.¹⁸

Haggai, Zechariah and Malachi received it from the [earlier] prophets.

The men of the Great Assembly¹⁹ received it from Haggai, Zechariah and Malachi. THEY SAID THREE THINGS: BE DELIBERATE IN JUDGMENT, RAISE UP MANY DISCIPLES, AND MAKE A FENCE ROUND THE TORAH.²⁰

ג יהושע קבל ממושה שנא' (כסדר בני) ונתתה סודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל. זקנים קבלו מיהושע שנאמר (שופטים ב) ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע אשר ראו את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה לישראל. [שופטים ב] מיהושע שנאמר (רות א) ויהי בימי שפוט השופטים. נביאים קבלו משופטים שנאמר (ירמיהו) ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים יום השכם ושלוח. תני זכריה ומלאכי קבלו מנביאים. אנשי כנסת הגדולה קבלו מחגי זכריה ומלאכי. והם אמרו שלשה דברים הוו מתונים בדין והעמידו תלמידים הרבה ועשו סג לתורה:

MIDRASH (7) במצב רבה (ז')

ה פקוד את בני לוי. להלן הוא אומר אך את משה לוי וגר וכאן הוא אומר פקד את בני לוי, איך יהודה בר שלום לטובתן של בני לוי לא נמנו עם ישראל. ישאת מוצא שישראל שיצאו במצרים לא נכנסו לארץ שנא' (מדנני יד) כמדבר הזה יפלו פניכם וגו'. ואילו נמנה שבט לוי עמם היו בניוה שכן אמר הקב"ה וכל פקודיכם לכל מצריכם מן עשרים וגו'. אבל לא נמנו עמם ונכנסו לארץ ולמה זכו שנכנסו כולן לארץ לפי שכשם שהיו צדיקים במצרים כך היו צדיקים במדבר ונתנו נפשם על הקב"ה. ואימתי עשו כן בשעה שעשו ישראל אותו בעישה מה כתיב (שם ז') ויעמד משה בשער המחנה וגו'. וכשם שעמדו בימי משה כך באו בימי יהושע תנו מלמדים לישראל שיעבדו לתקב"ה שנא' (ישעיהו כ') ויעבדו ישראל את יי כל ימי יהושע וגו'. מי היו הזקנים הללו ר' יהודה הלוי בשם רבותינו אמר אלונתו בני לוי. ר' ברכיה בר חלב בשם אבא סמוקיד (אלדד ומודד היו) נמצאת אומר שהאריכו ימים את יהושע, זמנן שנכנס שבט לוי לאי שנא' (מדנני כ') כי אמר יי להם מות ימותו במדבר אליו היו ישראל. (ס) ולא נהר מהם איש כי אם כלב בן יפונה ויהושע בן נון. מן המשמע של סקרא אתה שומע שלא נשתיד אדם מישראל כי אם כרב בן יפונה ויהושע, אינו בן אלא אתה קורא ומוצא שנכנס אלעזר בן אהרן הכהן ועל ידו נתחלקה הארץ לכל שבט שבט מנחתם של אותם שיצאו מצרים שנא' (ישעיהו י"ג) אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וגו'. מהו כן שביין שאמר ולא נהר מהם איש כי אם כלב וגו' ואת מוצא שנישתייר אלעזר, אלא בא אלעזר ללמד על שבטו בשם שנכנס הוא בן נכנסו הם כההיא דהנינין כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמן יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא. ואף אלעזר היה בכללן של ישראל בגורו שג' (מדנני כ') מות יומתו במדבר ויצא מכללן של ישראל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על השבט.

ה ק ד ט ה

בעורת עושה צדקה ומשפטים,
אתחיל לפרש ספר שופטים.

לאמר יצחק אברבנאל אחרי אשר הספר השני הזה יגיד עניני השופטים שקמו בישראל אחרי מות יהושע עד שנולד שמואל, ובספר הרביעי יבואו ענין המלכים אשר מלכו בישראל וביהודו, ראיתי אני לחקור בכאן אם שופטים ומלכים הם שמות נרדפים יאמרו על ענין אחד שזה ומתדמה? או הם שמות מתחלפים יאמרו על הנהגות שונות? ועם העיון הטוב מצאתי השופטים והמלכים ישתתפו בחמשה דברים יכללום, ויובדלו ויתחלפו גם כן בהמשה דברים אחרים: השתוף הראשון הוא שהשופטים והמלכים הם ממונים על ידי ב"ד ויקבלום ישראל על עצמם, אם בשופטים אמר הכתוב (בספ' סי' ב' ט"ז) ויקם ה' שופטים וגו', וזה להיותם ממונים ע"פ ב"ד אשר רוח ה' דבר בס', ואם קבלת ישראל אותם מבואר, שכן הוא אומר בגדעון (סי' ח' כ"ב) משול בנו גם אתה וגו', וכיפתח נאמר (סי' י"א ח') והלכת עמנו ונלחמת בבני עמון והיית לנו לראש ולקצין וגו', ואין ספק שהשופטים היה מעירם ראשונה רוח ה' רוח עצה וגבורה, ובראות ישראל ששם ה' נקרא עליהם יבחרו בהם וימנו אותם לשופטים ע"פ ב"ד, ואמנם במלכים הדבר מבואר שאין מושחין אותם כי אם ב"ד הגדול והנביא, ומלבד זה היו העם ממלכים אותם, כמו שבא בענין שאול ודוד ושלמה זולתם, ושני הדברים האלה זכרה התורה באמרה (דברים י"ז ט"ו) שום השים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו, הנה שימת המלך הוא הקבתי מהעם, והבחירה האלהית היתה על ידי נביא באמצעות המשיחה: השתוף השני הוא שהשופטים הנזכרים בספר הזה והמלכים, אלה ואלה היו ממונים על המלחמה לצאת ולבוא לפני העם וג"כ על דבר המשפט, ולזה נאמר בעתניאל בן קנז (בספ' סי' ג' י') ותהי עליו רוח השם וישפט את ישראל ויצא במלחמה וגו', וכן יזכיר בשאר השופטים שהיו נלחמים מלחמות ה' ושהיו שופטים את ישראל. ועם היות שבקצת השופטים לא זכר ענין המלחמות כי אם ענין המשפט, כתולע, ויאיר, ודבצן, ואילון, ועבדון, ובקצתם זכר המלחמות ולא אמר ששפטו את ישראל, כגדעון ואבימלך בנו, הנה היה זה לפי שקצתם לא היו מתעסקים במלחמה ולא היתה מלחמה בימיהם ונתעסקו לבד במשפט, ומהם היה בהפך, אבל מנויים בשני הדברים היה יחד, ואמנם המלכים מבואר מעניניהם שתי הנהגות האלה, כמו שאמרו ישראל בשאלם מלך (שמואל א' ח' כ') ושפטנו מלכנו ויצא לפנינו ויגלחם את מלחמותינו: השתוף השלישי שהמלכים והשופטים כלם מכים ועונשים פעמים שלא בדין ושלא מן התורה כפי צורך השעה, ומפני זה היו שופטי ישראל עושי דברים שלא כמשפט וכהלכה להיותם להוראת שעה. הלא

תראה שגדעון (בעבור שאנשי סוכות ואנשי פנואל לא נתנו לחם לאנשיו ברדפו אחרי זבח וצלמונע) (בספ' סי' ח' ו') דש את בשר אנשי סוכות בקוצי המדבר והרג את כל אנשי פנואל, ואין זה ע"פ התורה, גם יפתח בכעסי על בני אפרים לפי שאמרו (סי' י"ב ד' ה') פליטי אפרים אתם וגו', לכד את מעברות הירדן והיה אומר לכל איש אפרים העובר אמור נא שבולת והיה אוחז בהם וישחטם אל מעברות הירדן, האם היה זה כפי הדין? ולכן אמרו ז"ל במסכת סנהדרין פרק נגמר הדין (פ"ו דף מ"ו ע"א) תניא ר' אליעזר אומר שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא כדין ושלא מן התורה, לא לעבור על דברי התורה כי אם לעשות סייג לתורה וכו', והביאו שם מעשים ועובדות מורות על זה, ואמנם המלכים הענין מבואר בהם, ולכן הרג דוד את האיש העמלקי, לפי שאמר שהרג את שאול, עם היות שאין הורגים במקום שאין עדים והתראה ואין אדב משים עצמו רשע. וכשספר נתן הנביא ענין האיש העשיר שלקח כבשת האיש הרש אמר דוד (ש"מ"א ב' י"ב ה') חי ה' כי בן מות האיש העושה זאת וגו', וכל זה לצורך שעה היה: השתוף הרביעי הוא שכלם המלכים והשופטים ישתתפו במורא ובכבוד, והממרה את פיהם חייב מיתה. אם בענין השופט אמרה תורה (דברים י"ז י"ב) והאיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמוע אל הכהן או אל השופט ומת האיש ההוא וגו', ומזה הצד ג"כ העניש גדעון את אנשי פנואל ואת אנשי סוכות שזכרתי, לפי שדן אותם ממרים את פיו, והיו חייבים מיתה על עברם את מצותו. אמנם במלכים חז"ל דרשוהו ממה שנאמר ביהושע (יהושע א') כל איש אשר ימרה את פיך ולא ישמע את דבריך לכל אשר תצוונו יומת, ודרשו בפרק נגמר הדין (דף מ"ט ע"א) כל איש אשר ימרה את פיך יכול אף לדברי תורה? ת"ל רק חזק ואמץ, ולכן אמרו שהמקלל את המלך המלך רשאי להרגו, כמו שעשה דוד לשמעיה בן גרא, כי הוא היה ממרה את פי המלך וחייב מיתה: השתוף החמישי הוא סמיכות השופטים בזמן והמשכם זה אחר זה, כמו שמלכי ישראל ג"כ נמשכו זה אחר זה, וכמו שלא היה זמן שמלך אין בישראל מעת שהתחילו המלכים, ככה לדעתי כל ימי השופטים לא היה ישראל זמן מה בלי שופט, אם לא שבימיהם פעמים היו ישראל משועבדים לאויביהם ופעמים היו נושעים מהם, ולכן היו נכללים שנות השעבוד בתוך שנות השופטים, כמו שאבאר בע"ה. והיה זה כדי שמשנותם נדע ימות העולם שנות דור ודור, כי אין לנו דרך לדעת מספר השנים אשר עברו בין דבר לדבר כי אם משנות השופטים והמלכים: ובואלה שמות רבה (פ"ר מ' דף קנ"ז ע"ד) אמרו שהראה הקב"ה למשה בהר סיני ספרו של אדם הראשון, שהיו כתובים בו כל הדורות שהיו עתידים להיות, דור דור ומנהיגיהם דור דור ומלכיהם וכו', הנה השו ענין המנהיגים והשופטים למלכים שכלם נמשכים

זה אחר זה בהמשך הדורות, ומה שאמר בסוף זה הספר (בספ' סי' י"ז ו') בימים ההם אין מלך בישראל אפרשהו במקומו שאין הרצון שהיה ישראל בלא שופט, כי אם שלא היה השופט או בקרב ישראל, כי הוא היה שמשון, ולא היה בימים ההם בישראל כי אם אסור בידי פלשתים, אלה הם החמשה שתופים אשר יכללו השופטים והמלכים כולם: אמנם הבדליהם החמשה הם אלה שאזכור **ההבדל הראשון** הוא שהמלכים בחירתם מהאל יתברך הוא ע"י משיחה, ובמשיחה ראוי שתדע ענינים חמשה. מי ימשה, ולמי ימשה, ובמה ימשה ואיך ימשה, ובאיזה מקום יבשח? וביאור זה מי ימשה? הוא הנביא לבד, כי אין כהן גדול ואדם אחר יוכל למשוח מלך, כי אם הנביא, כשמואל שמשח את שאול ואת דוד, ונתן שמשח את שלמה, ואחיה שכשח את ירבעם. ולמי ימשה? הוא למלך שנבחר ראשונה. כשואל ודוד וירבעם ויהוא. ואין מושחין מלך בן מלך, לפי שכבר נמשח במשיחת אביו הראשון, אלא אם היה שם מחלוקת או קטטה בירושת דמלכות, שאז מושחין בן המלך לסלק הספק, לפיכך משחו שלמה מפני אדוניו, ומשחו יואש מפני עתליה, ויהואחז מפני יהויקים. ובמה ימשה? ביארו חז"ל (הוריות פ"ג י"א ע"ב ובכריתות פ"א דף ט"ז) שלמלכי בית דוד מושחין בשמן המשחה, והכלי אשר יהיה בו יקרא קרן, ולמלכי ישראל אין מושחין אלא בהיות שם מחלוקת, וגם אז לא ימשחו אותם אלא בשמן אפרסמון, ולזה נקרא הכלי אשר בו פך. ואיך ימשה? רוצה לומר צורת המשיחה, קבלו (שם דף י"ב ע"א) שהיו עושין צורת גור במצח בין עיני המלך, ואחרי כן גותנין מהשמן על ראש, ומכאן בא מנהג המשיחה למלכי צרפת בשמן מיוחד קדש אשר להם בבית טעוהם הנקרא שא"ן דיאוני"ש, ושאר מלכי אדום אינם נמשחים, אבל ישימו עטרת זהב על ראשם, וגם זה דמות העטרת אשר היה עושה מהשמן על מצחו בין עיניו: ואמנם באיזה מקום ימשח למלכי בית דוד שהם המלכים האמתיים, קבלו ז"ל שתהיה המשיחה בירושלים ועל המעין ומלכי ישראל אינם נמשחים בירושלים ולא על המעין כי אם בכל מקום אשר יהיה שם המחלוקת. הנה חמשת הענינים האלה נכללים במשיחה כמו שהביאו חז"ל במסכת הוריות ובמסכת כריתות, והיה כל זה במשיחה להיות אות עצמי ומיוחד בבחירת האל ית' במלך, ולכן קרא דוד את עצמו (שמואל ב' כ"ג א) משיח אלהי יעקב, ואמר (שם א' כ"ז א') כי מי שלח ידו במשיח ה' ונקם, אמנם השופטים אין בהם משיחה כלל, והוא ההבדל הראשון. ועוד ארטיב הדבור בשלימות רב בענין המשיחה בפרשה הראשונה מספר מלכים במשיחת שלמה: **ההבדל השני** הוא שכח המלך ומנויו אינו בענין הדין ולשטוס בין איש ובין רעהו על פי התורה, אבל הוא לבד בתקון וקבוץ המדינה, להושיע את העם מאויביהם ולפסוק הדין בדברים כפי הוראת השעה וצורך העת לא בדרך דין צודק. ואמנם השופטים הם בחלוקת זה, שמגויים

בייחוד הוא לדון בין אדם לחברו ע"פ התורה, ושפטו את העם משפט צדק, הלא תראה שהתורה בפרשת שופטים. צוה על הב"ד הקטן שבכל עיר ועיר, כמו שאמר (דברים ט"ז י"ח) שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו'. ובפרשת כי יפלא (שם) הזהיר על הב"ד הגדול (והם הסנהדרין אשר בירושלים) ועל השופט והוא הגדול שבכלם העומד במקום אדוננו משה בזמן שהיה עומד עם השבעים זקנים, ועליהם אמר (שם י"ז ט"ז א') והגידו לך את דבר המשפט, ועשית ע"פ והדבר אשר יגידו לך. וגו'. ע"פ התורה אשר יורוך וגו'. הנה א"כ הנהגתם בעצם וראשונה ובייחוד היה לדון כפי המשפט הצודק, ולזה נקראו שופטים, ואם מצינו שהשופטים הנזכרים. בספר הזה היו יוצאים במלחמות, והיה מסור אליהם היכולת המוחלטת לדון כפי הוראת שעה ושלא ע"פ התורה, לא היה זה אליהם במה שהם שופטים, כי אם לפי שלא היה בישראל עדיין מלך והיה להם כח השופט וכח המלך, וכבר נכל על זה הרי נסים ז"ל, ולזה פעמים ע"ד ההעברה נאמר בהם לשון מלכות, אמר (בספ' סי' ט"ו) וימליכו את אבימלך בשכם וגו', והוא היה שופט, ואמר (סי' י"ח א') בימים ההם אין מלך בישראל וגו'. וכבר העירו חז"ל למה אמרו ויהי בישורון מלך זה משה, שבמקום שאין מלך גדול הדור הרי וגו' כמלך. הנה התבאר מזה שהשופט מנויו לבד בעצם וייחוד הוא לענין המשפט המסודר הצודק, ואם היה עובר מזה אינו במה שהוא שופט, כי אם בשיתן לו המלך מכחו לעשות או להעדר המלך שם, אמנם המלך אין מנויו בדבר המשפט הצודק, כי אם ללחום את המלחמות ולשפוט את הדברים כפי היכולת המוחלטת להוראת שעה, ולכן אחז"ל (סנהדרין פ"ב י"ח ע"א) שמלכי ישראל לא דגין ולא דגין אותם ומפני זה היו בישראל שופט ומלך, והמלך יוכל לבטל משפט השופט ולא יתהפך זה, והוא ההבדל השני: **ההבדל השלישי** הוא במצות שהמלך חייב בהם במה שהוא מלך שהשופט פטור מהם, אם שלא ירבה לו נשים, ואם שלא ירבה לו סוסים, ואם שכסף וזהב לא ירבה לו מאד, ואם שלא ישתכר מעשה שכרות, שנאמר (משלי ל"א א) אל למלכים למואל אל למלכים שתו יין, ואם שיכתוב ספר תורה לעצמו יתר על הספר שהניח לו אביו, והחיובים האלה וזולתם שהזכירו חז"ל (סנהדרין פ"ב) במלכים, פטורים מהם השופטים. והסבה בזה היא לפי שהם משועבדים למשפטי התורה מאד יותר מהמלכים, כמו שביארתי, ולזה הוצרכה התורה להזהיר את המלך שלא יטה אחרי התאמת ואחרי החמדה ואחרי הגאווה, והכריחו לכתוב ספר תורה לעצמו ושלא מלפניו, והתרה בו לבלתי רום לבבו מאהו: לבלתי סור מן המצוה ימין ושמאל, וכל זה לבל יחשוב המלך שאינו משועבד למשפטי התורה ומצותיה אחרי שהוא מלך, אבל השופטים אינם צריכין לזה, להיותם משועבדים למשפטים והתורות, והם פטורים מזה ככל שאר ישראל והוא ההבדל השלישי: **ההבדל הרביעי** הוא בדברים שהמלך זוכה בהם כפי

It would now be in order to discuss the role of the Judge vis-a-vis the King. This material is based on the Abravanel's essay on the subject.

There are several similarities that should be noted. ⁽¹⁾ Both Judges and Kings were divinely selected after which they received the consent of the Sanhedrin and the approval of the people to attain their position (cf. below 2:16; 8:22; 11:8). Kings however, were crowned by Israel, but were obligated to go through the unique process of anointment by prophet which served to indicate that they were especially chosen for their role by G-d (cf. Deut. 17:15). ⁽²⁾ Secondly, both were military leaders and maintained judgeship (cf. 3:10 and I Samuel 8:20). Although this is not explicitly stated by all the Judges, that is because some of them had no wars during their rule and others had no judgments, however, they were indeed empowered to deal with both aspects. ⁽³⁾ Thirdly, they were allowed to temporarily administer punishments not prescribed by the Torah, as necessary for the time and situation of occurrence (cf. 8:16; 12:4; San. 46a). Likewise, this applies to kings as in II Samuel 1:15; 12:5 (see Comm. Dig.). ⁽⁴⁾ Fourthly, both Judges and Kings were to be honored and respected. One who rebelled against them was deservant of death (cf. Deut. 17:12 and Josh. 1:18). It was for this reason too that Gideon punished the men of Succoth and Penuel (see Chapter 8:4-17). ⁽⁵⁾ Fifthly, there was a continuous chain of leadership without any gaps both during the time of the Judges (see Comm. Dig. below 17:6) as well as during the reign of the kings (cf. Ex. Rabbah 40). This facilitates an exact chronological reckoning of Jewish history as recorded in the Scriptures.

⁽¹⁾ There are also several differences between the Kings and the Judges. Firstly, a King was only appointed by anointment through a prophet. This showed that he was especially chosen for his role by G-d (cf. I Samuel 26:9; II Samuel 23:1). The Davidic house was anointed with oil contained in a horn (קַרְנֵי) alongside a spring or river in Jerusalem, whereas the kings of the House of Israel were anointed at other sites with the oil contained in a flask (כַּף). For further elaboration on this subject see Judaica Edition II Samuel page xviii. ⁽²⁾ Secondly, the king's basic function was national; to save the people from their enemies and to render decisions according to necessity,

overstepping due process of Torah law. On the other hand, Judges basically dealt with the daily problems of the people. Their primary function was to uphold Torah law and foster it (see Deut. 16:18-20; 17:8-13). ⁽³⁾ Thirdly, the King had certain obligations upon him which the Judge did not have. See Deut. 17:15-20 and Introduction to II Samuel page xxi. These laws were important to assure that the king should not lose perspective of his role as G-d's representative and feel that he is above the law. However, the judge was more subordinated to uphold the Torah laws and thus had no need for these special rules. ⁽⁴⁾ Fourthly, the King was accorded certain honors that the Judge was not. No one was allowed to sit on the king's seat or ride his horse or use his rod or marry his widow (see Introduction to II Samuel). Only the king had special property rights and was empowered to tax the people against their will, not the judge. The final distinction between king and judge consists of the fact that only the monarchy was inherited (with priority to the eldest son), while the judgeships were filled by appointment based on merit and not automatically transmitted from father to son. Nevertheless, there were certain royal lines that were terminated due to the sins of those families, as in the case of King Saul. This concludes the discussion on the role of the judge based upon Abravanel's treatment of the subject.

ר' ש"פ/110 פד

סולוועיטער

ראב

9

the day following Yom Kippur, after he had learned this great lesson, that he felt capable of rendering justice.

In light of the analysis, a new conclusion, a redefinition of "judge" is necessary. The word judge denotes not only judicial or legal action, but points to the totality of human relationships.¹ The Greek and Latin translations of *Sefer Shoftim* refer to the book as the "Book of Judges." But this is incorrect. "And Deborah . . . judged Israel at that time . . . and the children of Israel came up to her for judgment." If she was only a judge, why did Deborah act like a queen? Nothing in the chapter mentions judging, rendering decisions, only acts of dedication to the nation. She chose the general to fight Sisera. Does a judge declare war? Apparently she was more than a judge. She determined the destiny of her people. She was a guide and a teacher of her people, not simply a judge. *Shoftim* is not the Book of Judges, but the Book of Leaders. We know that "Samuel judged . . ." He not only judged but he shaped the spiritual image of the people. Another proof is from our starting point. We know that Israel got *manna* and clothing. No commerce, industry or competition existed. If someone tried to take more manna than was allotted to him, it simply disappeared. If so, what did the people quarrel about? To what does "and Moses sat to judge the people" refer? But judge really denotes the total spectrum of human relationships beginning with leadership and leading to love. Civil justice wasn't needed. But an awesome need existed for leadership, teaching how to handle life, how to remove the problems of a slave mentality. So they clung to Moses. His mere presence was inspiring. That is why they stuck to him from morning till evening. They couldn't leave him.

Yitro misunderstood all this. He couldn't imagine a justice, friend, and teacher merged into one. He thought of Moses as a king, and that the people stood because protocol

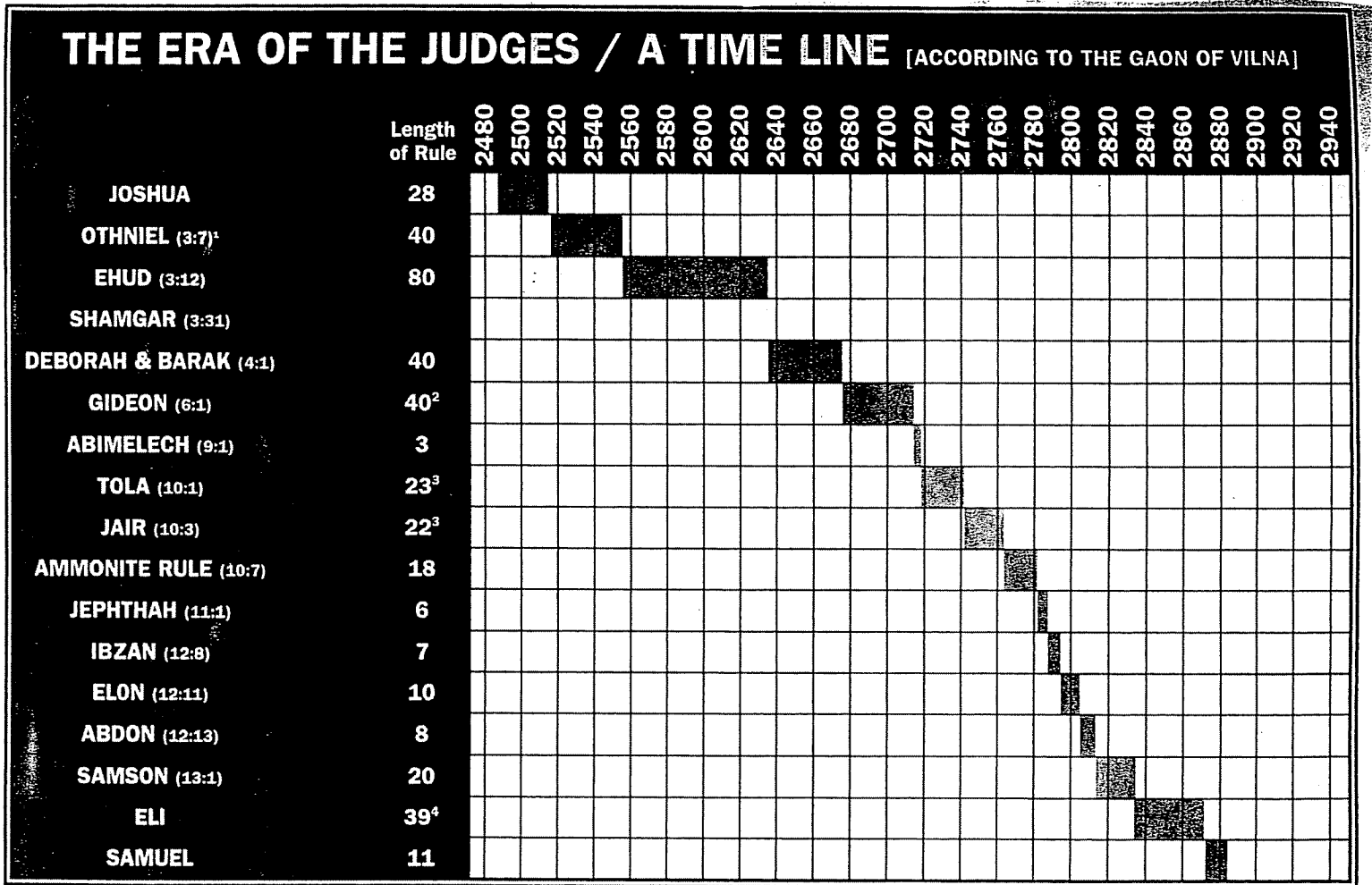
demanded it. It was distasteful to him that Moses was debasing the honor of the people by demanding that they stand before him. But Yitro was wrong. The standing was spontaneous. The Torah writes "va-ya'amod" when it mentions that the nation stood before Moses, but Yitro said "nitzav." What is the difference? "Omed" describes the physical posture of the people—standing—in contrast to Moses' physical posture—"he sat." "Nitzav" denotes standing with a sense of order. "Then Joseph could not restrain himself before all that stood by him." The Torah uses the word "nitzavim" here also because these subordinates were serving Joseph. Moses told his father-in-law that he was wrong. "I don't decide issues. I resolve conflicts between people," he told him.

The Torah writes, "And the people stood about Moses from morning till evening." Rashi quotes the *Mekhilta* as asking: "Is it possible to say this? But any judge that judges righteously for even one hour, the Torah considers it as if he learned Torah all day and as if he became a partner with the Almighty in creation, as it says, 'and there was evening and there was morning, one day.'" Rashi is telling us that to judge means to teach and that the impact of instruction by deeds is worth more than by mouth. One hour of productive deed is like a whole day of learning by mouth. But Rashi wasn't satisfied. What did the people learn by standing before Moses all day? They learned the idea of morning and evening. Ibn Ezra, Ramban, and Kimchi all explain that the word *erev* is derived from "to mix," as in *ta'aroret*. *Boker* is just the opposite. It is from the word *l'vaker*, to discriminate. At times nature is intelligible and cooperative, allowing us her resources. But at other times she is tough, destructive, stubborn, and unrecognizable. At times it is *erev*, mixing up, confusing, but it is also *boker*, with clarity and shape.

This dual reality is associated not only with science, but

2480 = 1281 BCE

2900 = 861 BCE

1. Numbers refer to chapter and verse in the *Book of Judges* where the rule of the judge is first mentioned.
2. Includes 7 years of Midianite rule.
3. There is one year which counts for both Tola and Jair.
4. While the verse (*I Samuel 4:18*) refers to Eli having led Israel for 40 years, the last year was incomplete and is therefore not counted for the purposes of the chronology.

12 The Children of Israel continued to do that which was evil in the eyes of HASHEM, and HASHEM strengthened Eglon, king of Moab, over Israel, because they had done that which was evil in the eyes of HASHEM. 13 He gathered to himself the Children of Ammon and Amalek, then he went and struck Israel and took possession of the City of Date Palms [Jericho]. 14 The Children of Israel served Eglon, king of Moab, for eighteen years.

15 The Children of Israel cried out to HASHEM, and HASHEM set up a savior for them: Ehud son of Gera, a Benjaminite, a man with a withered right hand. The Children of Israel sent a tribute with him to Eglon, king of Moab. 16 Ehud made himself a sword with two sharp edges, a cubit its length, and he girded it under his garments on his right thigh.

17 He brought the tribute to Eglon, king of Moab. (Now Eglon was a very obese man.) 18 It happened that when he finished offering the tribute, he led away the people, the bearers of the tribute, 19 and then he returned from the quarries near Gilgal and said, "I have a secret matter for you, O king."

[The King] said, "Silence!" — and all who stood before him went out.

20 Then Ehud came to him as he was sitting alone in his cool upper chamber. Ehud said, "I have a word of God for you," so he stood up* from the chair.

21 Ehud then stretched out his left hand and took the sword from upon his right thigh and thrust it into [Eglon's] belly. 22 Even the hilt went in after the blade and the fat closed around the blade, for he did not pull the sword out of his belly; the excrement poured out.

23 Ehud went out to the porch, closed the doors of the upper chamber behind him, and locked [them]. 24 When he had left, [Eglon's] servants came and saw that — behold! the doors of the upper chamber were locked, they said, "He is but relieving himself in the cool chamber." 25 They waited for a long time, but behold, he was not opening the doors of the upper chamber. They took the key and opened them and — behold! their master was fallen on the ground, dead! 26 Ehud had escaped while they were waiting, and he passed the quarries and escaped to Seirah.

27 It happened when he arrived that he sounded the shofar at Mount Ephraim. The Children of Israel descended with him from the mountain, and he was before them. 28 He said to them, "Give chase behind me, for HASHEM has delivered your enemies, Moab, into your hand!" They descended after him. They conquered the Jordan's crossings into Moab and did not let anyone cross. 29 They struck Moab at that time, about ten thousand men, every fearsome man and every mighty hero, not a man escaped.

ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני יהוה
ויחזק יהוה את עגלון מלך-מואב על-ישראל על כיעשו את-הרע
בעיני יהוה: ויאסף אליו את-בני עמון ועמלק וילך נגד את-ישראל
ויירשו את-עיר התמרים: ויעבדו בני-ישראל את-עגלון מלך-מואב
שמונה עשרה שנה: ויועקו בני-ישראל אל-יהוה ויקם יהוה להם
מושיע את-אהוד בן גרא בן-הימיני איש אטר יד-ימינו וישלחו בני-
ישראל בידו מנחה לעגלון מלך מואב: ויעש לו אהוד חרב ולה שני
פיות גמד ארבה ויחגר אותה מתחת למדייו על ירך ימינו: ויקרב את-
המנחה לעגלון מלך מואב ועגלון איש בריא מאד: והיה כאשר כלה
להקריב את-המנחה וישלח את-העם נשאי המנחה: והוא שב מן-
הפסילים אשר את-הגלגל ויאמר דבר-סתר לי אליך המלך ויאמר
הס ויצאו מעליו פלעמקים עליו: ואהוד בא אליו והוא ישב
בעלית המקרה אשר-לו לבדו ויאמר אהוד דבר-אלהים לי אליך
ויקם מעל הכסא: וישלח אהוד את-יד שמאלו ויקח את-החרב מעל
ירך ימינו ויתקעה בכטנו: ויבא גם-הנצב אחר הלהב ויסגר החלב
בעד הלהב כי לא שלף החרב מבטנו ויצא הפרשדנה: ויצא אהוד
המסדרונה ויסגר דלתות העליה בעדו ונעל: והוא יצא ועבדיו באו
ויראו והנה דלתות העליה נעלות ויאמרו אך מסיף הוא את-רגליו
בחרר המקרה: ויחילו עד-בוש והנה איגנו פתח דלתות העליה
ויקחו את-המפתח ויפתחו והנה ארניהם נפל ארצה מת: ואהוד
נמלט עד התמהמהם והוא עבר את-הפסילים וימלט השעירתה:

ויהי בבואו ויתקע בשופר בקר אפרים וירדו עמו בני-ישראל מן-ההר
והוא לפניהם: ויאמר אליהם רדפו אחרי בני-נתן יהוה את-איביכם את-
מואב בידיכם וירדו אחריו וילכדו את-מעברות הירדן למואב ולא-
נתנו איש לעבר: ויכו את-מואב בעת ההיא כעשרת אלפים איש כל-
שמן וכל-איש חיל ולא נמלט איש: ותכנע מואב ביום ההוא תחת יד
ישראל ותשקט הארץ שמונים שנה: ואחריה היה
שמגר בן-ענת נגד את-פלשתים שש-מאות איש במלמד הבקר וישע

MIDRASH (11) מפני גחונתו (ויחי)

. וכן בשופטים באהוד, ויעש לו אהוד חרב ולה שני פיות (שם
ג), שהיא אוכלת בשני עולמים, שהיה עוסק בתורה, שפתוב בה;
[ו]חרב פיפיות בידם (תהלים קמ"ט), שזוכה בעולם הזה ולעולם הבא.
נכנס אצל עגלון, אמר לו, דבר אלהים לי אליך ויקם מעל הכסא. אמר
לו הקדוש ברוך הוא, חלקת לי כבוד ועמדת מעל הכסא, חידך, אני
מעמיד מבתך בן שישב על כסאי. ואיזו, זו רות המואבית. כיון שעמד
שלמה, וישב שלמה על כסא ה' למלך (דברי הימים א' כ"ט). מה כתיב
באהוד, ויקח את החרב מעל ירך ימינו ויתקעה בכטנו. בבקר יאכל
עד, ויתקעה בכטנו. ולערב יחלק שלל, מדבר בארצו. בגימין זאב
יטרף, מדבר בארצו שהיא מבכרת פרותיה. לפיכך בבקר יאכל עד.

וַיִּחַזַק יְהוָה אֶת-עֲגִלּוֹן מֶלֶךְ-מוֹאָב עַל-יִשְׂרָאֵל עַל-כִּי-עָשׂוּ אֶת-הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה:
 וַיֹּאסֶף אֵלָיו אֶת-בְּנֵי עַמּוֹן וַעֲמַלְק וַיִּלְחַם בְּיָדָם יִשְׂרָאֵל וַיִּירָשׁוּ אֶת-עִיר הַתְּמָרִים:
 וַיַּעֲבְדוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-עֲגִלּוֹן מֶלֶךְ-מוֹאָב שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה: וַיִּזְעַקוּ בְּנֵי-
 יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוָה וַיִּקָּם יְהוָה לָהֶם מוֹשִׁיעַ אֶת-אֱהוּד בֶּן-גֵּרָא בֶן-הַיְמִינִי אִישׁ אֲטָר
 יְד-יְמִינוֹ וַיִּשְׁלַחוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּיָדוֹ מִנְחָה לְעֲגִלּוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב: וַיַּעַשׂ לוֹ אֱהוּד חֶרֶב
 וְלָהּ שְׁנֵי פִיּוֹת גָּמָד אַרְבֶּה וַיַּחְגֵּר אוֹתָהּ מִתַּחַת לְמַדְיוֹ עַל יָרֵךְ יְמִינוֹ: וַיִּקְרַב אֶת-
 הַמִּנְחָה לְעֲגִלּוֹן מֶלֶךְ מוֹאָב וַעֲגִלּוֹן אִישׁ בְּרִיא מְאֹד: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כָּלָה לְהַקְרִיב
 אֶת-הַמִּנְחָה וַיִּשְׁלַח אֶת-הָעַם נֹשְׂאֵי הַמִּנְחָה: וְהוּא שָׁב מִן-הַפְּסִילִים אֲשֶׁר אֶת-
 הַגִּלְגָּל וַיֹּאמֶר דְּבַר-סֹתֵר לִי אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הִס וַיִּצְאוּ מֵעָלָיו כָּל-הָעַמֻּדִים
 עָלָיו: וְאֱהוּד | בָּא אֵלָיו וְהוּא יָשֵׁב בְּעֵלְיָת הַמִּקְרָה אֲשֶׁר-לוֹ לְבָדוֹ וַיֹּאמֶר אֱהוּד
 דְּבַר-אֱלֹהִים לִי אֵלֶיךָ וַיִּקָּם מֵעַל הַכְּסֵא: וַיִּשְׁלַח אֱהוּד אֶת-יָד שְׂמָאלוֹ וַיִּקַּח אֶת-
 הַחֶרֶב מֵעַל יָרֵךְ יְמִינוֹ וַיִּתְקַעָה בְּבִטְנוֹ: וַיָּבֵא גַם-הַנֶּצֶב אַחַר הַלֶּהֶב וַיִּסְגֵּר הַחֶלֶב

מצודת ציון

(טו) אטר. ענין סגירה, כמו ואל תאטר עלי באר פיה (תהלים סט, טו). ורוצה לומר כאלו ידי ימינו סגורה, כי לא שלט בה: (טז) פיות. חורה של חרב נקראת פה: גמד. אמה, וכן נגמדים במגדלותיה (יחזקאל כו, יא), שרוצה לומר, אנשי מדה קצרה: למדיו. למלבושיו, כמו מדו בד (ויקרא, ג). ירך. צד, כמו ירך המזבח (ויקרא א, יא): (יז) בריא. בעל בשר שמן, וכמו עשרה קקר בריאים (מלכים א, ה, ג): (יט) הפסילים. מקום שמחליקים שם פני האבנים, כמו ניקסלו בני שלמה (שם לב). הס. ענין שתיקה, כמו ויהס קלב (במדבר יג, ל): מעליו. מאצלו: (כ) בעלית. מלשון עליה, הבנויה ממעל: המקרה. מלשון קור וצינה: (כא) ויתקעה. ענין נעיצה ותחיבה, וכן ויתקעם קלב אבשלום (שמואל ב, יח, יד): (כב) הנצב. הוא יד החרב שמעמיד אותה לעשות מלאכתה: הלהב. היא ברזל החרב, כי היא מברקת כלהב כשהיא מרוטת, כמו ולהב קרב (נחום ג, ג):

מצודת דוד

(יג) ויאסף וגו'. מלבד בני עמו: (טו) בן הימיני. מבני בנימין: איש אטר וגו'. יבאר הסיבה שלא נשמר מלך מואב מחרב אהוד, לפי שהיה שמאלי, ולזה תלאה בירך ימין להיות נוח לו לאחזה בשמאלו ולא היה אם כן נראה בירך השמאל דבר בולט מתחת למדיו ולזה לא הרגיש בדבר, כי לא חשב שהוא שמאלי: וישלחו וגו' מנחה. בכדי שלא ירגיש בדבר, ויבטח בו בראות הכנעתו להביא מנחה: (טז) שני פיות. להמיתו בקלות ומהר: גמד ארבה. קצרה ממדת חרב, עם כי חגרה מתחת למדיו, מכל מקום נרגש היה בליטתה אם היתה כמדת חרב: על ירך ומינו. להיות נוח לו לאחזה בשמאלו: (יז) איש בריא. גם זה היתה סיבת מיתתו, כי על היותו שמן ובעל בשר, יקשה עליו ההקמה, וטרוד בה, ולא היה נשמר מאהוד: (יח) בלה להקריב. אחר שמסר כל המנחה: וישלח וגו'. כי האחד בקל יוכל להמלט,

רד"ק

(יג) עיר התמרים. תרגום יונתן קראת דיריחו וכבר כתבנו דעתנו בו (לעיל א, טו). ואמר ויירשו לומר כי בשלכדוה לא שללוה והלכו להם, אלא נאחזו בה וישבו בה כאילו היתה להם ירושה: (טו) אטר יד ימינו. סגור יד ימינו שלא היה שולט בה והיה שמאלי והוא מן ואל תאטר עלי באר פיה (תהלים סט, טו): (טז) ולה שני פיות. מן לפי חרב, שהוא הצד החד אשר לחרב, וחרב אהוד היו שתי צדיה חדים: גמד ארבה. שיעור אמה וכן תרגום יונתן נרמקא: למדיו. למלבושיו: (יז) איש בריא. (תרגום) גבר פשים. שמן. וכן להקריאקם (שמואל א, ב, כט) להשמינכם, וכן עשרה קקר בריאים (מלכים א, ה, ג) שמנים: (יט) מן הפסילים. ממקום שהיו פוסלים שם אבנים, וכן תרגום יונתן מן מן חבניא. ויש לשאול, מאחר שהיה בדעת אהוד להמית עגלון בענין הזה, למה הלך ואחר כך שב, ולמה לא המיתו בעודו שם עם נושאי המנחה, כי יודע היה אחר שאמר לו דבר סתר לי שהיה מוציא העומדים עליו. ויש ליישב כדי שיראה כי עיקר בואו היה להביא המנחה והלך לו כאשר כלה להקריב המנחה, כדי שלא ירגישו בו שבא לדבר אחר אלא על דבר המנחה. וכאשר הלך עד הפסילים - שב, כאדם שנוכח ואמר דבר אחר שכחתי לדבר אל המלך (ועוד) שאם ירגישו בו אחר המעשה היה נקל לו להמלט על נפשו ולברוח

רש"י

(יג) את עיר התמרים. יריחו: (טו) אטר יד ימינו. תרגום יונתן נכרא גמדי יד ימיני, וכל גמדי לשון חרמי הוא, דבר כוון מחמת חולי, רוטריי"ט בלע"ז; לא היה שולט ביד ימינו. ובלשון עברי: אטר, חסום, כמו ואל תאטר עלי באר פיה (תהלים סט, טו), חסום ביד ימינו, שלא היה שולט בה: (טז) גמד ארבה. חמה גדומה, ובלשון אשכנז, דומי"ן לל"ג, ובלשון לע"ז, נקרוק"ל: על ירך ימינו. לפי שבשמאלו שולט, יאחזה בשמאלו: (יז) איש בריא. (תרגום) פשים: (יח) וישלח את העם. חזר לאחוריו וליוה את חבורת ישראל אשר באו עמו לשאת את המנחה, ולויה אחסם עד הגלגל: (יט) והוא שב. יחיד: מן הפסילים. מקום שפוסלים שם אבנים מן הסך, וכן תרגום יונתן מן מן חבניא, ובה אל עגלון ויאמר לו: ויאמר הס. אמר עגלון, שחקו את הכל מעלי, ויונתן תרגם הס, סליק, הוליא כל איש, ואף על פי כן, הס, לשון שוק: (כ) בעלית המקרה. (תרגום) עָלִיתָ פִּית קִיִּיל, שהיתה לאור ונוגת: דבר אלהים לי אליך. וירך אתה לעמוד: ויקם מעל הכסא. לכך זכה וילאה ממנו רוח (מדרש תנחומא פרשת ויחי סימן י"ז): (כב) הנצב. הוא הכרזל שהטנו תחוב לחוט, שקורין הול"ט בלע"ז, הוא המעמיד החרב על פי חטרה: הלהב. הוא השטן שקורין בלע"ט בלע"ז, ובלע"ז למ"א: ויסגר החלב. שטן, שהיה שמן מלך, וכסה את כל אורך החרב:

מה שאין כן כשהם רבים: (יט) והוא שב. עשה עצמו כשוכח דבר מה: את הגלגל. אצל הגלגל: דבר סתר. רצה לומר, לזה לא דברתי עמך בהיות פה נושאי המנחה: ויאמר הס. כאומר, אם דבר סתר הוא בפני בני עמך, שתוק ולא תדבר באוני העומדים מבני עמי: ויצאו. בשמעם דבר המלך יצאו מעצמם: (כ) בא אליו. נתקרב אליו: בעלית המקרה. בהיות הזמן חם, ישב בעליה עשויה בחלונות מרובים להקר עצמו: לבדו. כי העומדים עליו יצאו: דבר אלהים. ומהראוי אם כן, לעמוד בעת תשמענה, וכוננתו היה להטרידו בקימה לכל ירגיש: (כא) וישלח אהוד. בעוד שהיה טרוד בהקמתו: (כב) גם הנצב. בכדי שימות מיד ולא יצחק תחבה בעומק: ויסגר החלב. אחז להב החרב לבל תצא מעצמה, כי אהוד לא שלף החרב מבטנו, כי חשש פן יטפס עליו דם וירגישו הרואים אותו כשהוא יוצא: